

Vlaamse overheid

Departement Landbouw en Visserij

Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling

**SCHEMA VOOR HET OPMAKEN VAN
HET EINDRAPPORT
VOOR DEMONSTRATIEPROJECTEN DUURZAME LANDBOUW 2012**

Projecttitel: Witloof en IPM

Aanvrager: Nationale Proeftuin voor Witloof

Dossier n°: 2012-1

Per post in twee exemplaren zenden naar:

*Vlaamse overheid
Departement Landbouw en Visserij
Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling
t.a.v. ir. J. Verstrynge, afdelingshoofd
Ellips, 6^e verdieping
Koning Albert II-laan 35, bus 40
1030 Brussel
tel : 02/552 79 16 en 02/552 79 08
fax : 02/552 78 71*

met kopie onder digitale vorm naar:

els.lapage@lv.vlaanderen.be

carine.gilot@lv.vlaanderen.be

*het e-mailadres van de begeleidende ambtenaar in buitendienst
(zie startbrief)*

I. INDIENING

Het eindrapport vergezelt de aanvraag tot uitbetaling van de laatste schijf van de subsidie van het door u uitgevoerde demonstratieproject.

Het eindrapport moet opgesteld worden conform het hiernavolgende schema en moet in 2 exemplaren en 1 digitale kopie ingediend worden bij de Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling na het beëindigen van het demonstratieproject.

De Afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling behoudt zich het recht voor bijkomende informatie te vragen, ten einde de Afdeling in staat te stellen het project te beoordelen op basis van volledige informatie.

instelling, verantwoordelijk voor uitvoering van het project

Naam: idem

Adres: idem

Rechtsvorm: idem

BTW-plichtig: idem

BTW-nummer: idem

BTW-stelsel: idem

Telefoon: idem

Fax: idem

E-mail: idem

Contactpersoon: Christel Van Ceulebroeck

Functie: directeur

Bankrekeningnummer: idem

INHOUD VAN HET EINDRAPPORT

INLEIDING: SITUERING EN DOELSTELLING VAN HET PROJECT

De Nationale Proeftuin voor Witloof en Inagro zullen bij de uitvoering van het project Witloof en IPM streven naar de implementatie van IPM in elk stadium van de witloofteelt. Het doel is om alle witloofproducenten te informeren over de toepassing van IPM op het eigen bedrijf. Hiervoor stellen de projectpartners een brochure op. Witloofproducenten zullen geïnformeerd worden tijdens studiedagen, audits op enkele voorbeeldbedrijven en tijdens bedrijfsbezoeken. Via elektronische weg zal actuele informatie snel verspreid worden.

OVERZICHT VAN DE PROJECTREALISATIES

PROJECTREALISATIES	VORM VAN RAPPORTERING	BIJLAGE NUMMER
<i>Brochure + checklist</i>	<i>Exemplaar in bijlage</i>	1
<i>Infomomenten</i>	<i>Verslag + presentatie</i>	2 (PRESENTATIES)
<i>Demo-audits</i>	<i>Uitnodiging + verslag</i>	3 (UITNODIGING)
<i>Individuele contacten</i>	<i>Verslag</i>	
<i>Artikels in vaktijdschriften</i>	<i>Exemplaar in bijlage</i>	4

Omschrijving en verslagen infomomenten

Brochure en checklist

Met deze brochure Witloof en IPM krijgen witloofteelers een praktische leidraad over de manier waarop aan de vereisten voor IPM kan worden voldaan. De brochure bestaat uit nuttige tips voor een doelmatige gewasbescherming en tegelijkertijd een minimale belasting van het leefmilieu. De drie stadia van witloof komen aan bod: de wortelteelt, de bewaring van de wortelen en de forcerie. Bij elk stadium vind je als witloofteeler de specifieke aandachtspunten.

De IPM-checklist is als apart document bij de brochure gevoegd. De teelt van witloofwortelen dient te voldoen aan de checklist voor de vollegrondsgroenten. Als beschutte teelt moet tijdens de bewaring en de forcerie van witloofwortelen voldaan worden aan de checklist van de glasgroenten. De checklist is opgedeeld in vier delen:

1. Preventie van schadelijke organismen
2. Monitoren van schadelijke organismen
3. Interventie ter bestrijding of om schade te voorkomen
4. Registratie

In de checklist staat per puntje besproken welke mogelijkheden een witloofteler heeft om hieraan te voldoen. Naast deze bespreking staan er ook verwijzingen in de checklist naar bijkomende informatie in de brochure.

Verslag infomomenten

Overzicht van de infomomenten

<i>Datum</i>	<i>Organisatie</i>	<i>Locatie</i>	<i>Aantal deelnemende landbouwers</i>
<i>14/02/2014</i>	<i>Inagro</i>	<i>Rumbeke-Beitem</i>	<i>32</i>
<i>24/02/2014</i>	<i>Witloofkring Oost-Vlaanderen</i>	<i>St-Lievens-Houtem</i>	<i>17</i>
<i>11/03/2014</i>	<i>Witloofkring Dijle-Demer-Kampenhout</i>	<i>Kampenhout</i>	<i>13</i>
<i>23/06/2014</i>	<i>Brussels Grondwitloof</i>	<i>Herent</i>	<i>21</i>
<i>23/02/2015</i>	<i>Witloofkring Oost-Vlaanderen</i>	<i>St-Lievens-Houtem</i>	<i>18</i>

Tijdens de vermelde infomomenten vulde Witloof en IPM steeds een groot deel van de voorziene agenda op. Op basis van een presentatie werd gedurende minimaal een uur de wijze waarop IPM in witloof kan worden toegepast uitgelegd. Dit gebeurde steeds met interactie met de aanwezige landbouwers.

Op basis van de IPM checklist bespraken we met voorbeelden en foto's op welke wijze witloofbedrijven aan de voorwaarden kunnen voldoen. Hierbij lieten we ruimte voor inbreng van de aanwezigen. Meestal resulteerde dit in een constructieve discussie. Enkele, vooral oudere landbouwers reageerden kritisch. De kritiek had bijna steeds betrekking op de bijkomende administratieve last die deze nieuwe reglementering met zich meebrengt. De meeste landbouwers beseften echter dat wie reeds volgens een goede agrarische praktijk werkt, slechts een beperkte bijkomende inspanning moet doen om te voldoen aan IPM.

Verslag demo-audits

Overzicht van de demo-audits

<i>Datum</i>	<i>Locatie</i>	<i>Aantal deelnemende landbouwers</i>
<i>27/03/2015*</i>	<i>Luc Salens, Kortenberg</i>	<i>8</i>
<i>12/01/2015</i>	<i>Geert Deceuninck, Ardooië</i>	<i>11</i>
<i>15/01/2015</i>	<i>Bart Bruyninckx, Messelbroek</i>	<i>19</i>

** Deze demo-audit maakt geen deel uit van de realisaties van het project Witloof en IPM*

De twee demo-audits vonden plaats op twee relatief grote witloofbedrijven. Tijdens het eerste gedeelte werd aan de aanwezigen de regelgeving van IPM uitgelegd aan de hand van de checklist en de opgestelde brochure. Nadien gaf de een auditor van een OCI meer uitleg over de wijze waarop een audit werd uitgevoerd. Na deze uitleg werd op de betreffende witloofbedrijven een ‘controle’ uitgevoerd door de auditor.

Verslag individuele contacten

Overzicht van de individuele contacten

<i>Locatie</i>	<i>Aantal personen</i>
<i>Nationale Proeftuin voor Witloof</i>	<i>15</i>
<i>Veiling BelOrta</i>	<i>10</i>
<i>Bedrijfsbezoek</i>	<i>71</i>

Via groepsvoorlichting (infomomenten en demo-audits) werd getracht een zo groot mogelijk deel van de doelgroep te bereiken. De bedrijfsleiders die met deze activiteiten niet bereikt werden, werden individueel benaderd. Het versturen per post doet de brochure waarschijnlijk bij een groot deel van de geadresseerden op een stapel (ongelezen) post belanden. Om dit te vermijden, opteerden de projectpartners ervoor de brochure persoonlijk aan de bedrijfsleiders te bezorgen. Tijdens die individuele contacten werd aan de hand van de brochure uitgelegd wat IPM inhoudt en hoe IPM toegepast kan worden op een witloofbedrijf. De bedrijfsleiders waren zeer positief over deze manier van benaderen en gaven ook aan dat ze de intentie hadden om de brochure in te kijken en als naslagwerk te bewaren. Ook tijdens deze individuele contacten kwam vaak kritiek op de bijkomende administratieve last die deze nieuwe reglementering met zich meebrengt. Wat bijkomende uitleg deed de meesten wel inzien dat dit, dankzij de integratie van IPM in de Vegaplan Standaard, uiteindelijk wel zal meevallen.

Artikels vaktijdschriften en elektronische berichten

Overzicht van de artikels in vaktijdschriften

<i>Datum</i>	<i>Referentie</i>	<i>Titel</i>
<i>21/03/2014</i>	<i>Management &Techniek 6, p 6-7</i>	<i>IPM toepassen in de witloofwortelteelt</i>
<i>13/06/2014</i>	<i>Proeftuinnieuws 11, p 27-29</i>	<i>IPM tijdens de forcerie van witloof</i>

Overzicht van de elektronische berichten

Omschrijving	Opmerking
W&W berichten*	W&W berichten witloofmineervlieg en slawortelluis werden aangevuld met informatie met betrekking op IPM
Twitter	Accounts werden aangemaakt en voorgesteld tijdens demo-audits. De bereidheid om hierin mee te gaan was beperkt
Reportage 'Witloof en IPM' in Tournée Provinciale*	Uitgezonden in maart 2015

* De W&W berichten en de reportage maken geen deel uit van de realisaties van het project Witloof en IPM

TECHNISCH VERSLAG VAN HET PROJECT

Dit project werd volledig als demonstratie en informatieproject opgevat. Er werden geen specifieke proeven aangelegd, opgevolgd of geëvalueerd.

EVALUATIE VAN DE DEMONSTRATIEWAARDE VAN HET PROJECT

Het demonstratieve gedeelte van dit project bestond uit de goed gedocumenteerde voorlichting van de witloofteilers. Om voldoende informatie aan de witloofteilers te bezorgen die bovendien eenvoudig opnieuw te raadplegen was, stelden de projectpartners een uitgebreide brochure op over gewasverzorging in de witloofteelt. Aansluitend aan deze brochure werd de IPM-checklist besproken en gedocumenteerd voor de teelt van witloofwortels en de forcerie van witloof.

Op basis van deze twee documenten stelden de projectpartners een presentatie samen. Deze presentatie werd op infomomenten gebruikt om IPM in de witloofteelt uit te leggen.

Bij de demo-audits was het demonstratiegehalte het hoogst. De uitleg over IPM werd tijdens deze activiteiten gecombineerd met een rondleiding op de betreffende bedrijven. Tijdens deze rondleidingen gaven de auditors en voorlichters van de praktijkcentra heel demonstratief uitleg over de wijze waarop IPM op een witloofbedrijf geïmplementeerd kan worden.

Zowel tijdens de infosessies als tijdens de demo-audits was er een goede interactie tussen de voorlichters/auditors en de aanwezige landbouwers. De reacties van de landbouwers waren:

- *Kritisch*
 - *Waarom opnieuw een bijkomende regelgeving voor de landbouwsector*
 - *Informatie van monitoring is niet voor iedereen beschikbaar (witloofmineervlieg en slawortelluis)*
 - *Wie geeft garantie voor een goed effect van niet chemische bestrijdingsmethoden?*

Telkens kon een bevredigend antwoord gegeven worden.

- *Opbouwend*
 - *Bij een aantal punten werden bijkomende suggesties geformuleerd*
- *Motiverend*
 - *Enkele landbouwers gaven andere landbouwers tips om te voldoen aan IPM wanneer de haalbaarheid van een actiepoint in vraag gesteld werd.*

Verskillende witlooftelers melden ons informeel dat ze geslaagd waren voor de Vegaplan Standaard (incl. IPM) audit ondermeer dankzij de voorbereidingen met behulp van de brochure en de checklist.

Tijdens de infomomenten en de demo-audits kregen alle deelnemers een papieren versie van de brochure en de checklist. Beiden zijn echter ook beschikbaar op de website van de projectpartners, proeftuinherent.be en inagro.be.

CONCLUSIES/APPRECIATIE

De belangrijkste doelstelling van het project, nl de ganse witloofsector informeren over de haalbaarheid en implementatie van IPM, is geslaagd. Om dit te bereiken werden verschillende formules van voorlichting toegepast. Groepsvoorlichting via infomomenten en demo-audits, individuele voorlichting via contacten in de praktijkcentra, op de tuinbouwweilingen en tijdens bedrijfsbezoeken. Iedere witloofteler ontving de brochure en de checklist. Bij de individuele contacten overliepen de voorlichters steeds samen met de witloofteler de brochure en de checklist.

In het projectvoorstel werd meer aandacht voorzien aan de uitbouw van een (interactieve) websitemodule voor IPM. Door de veranderde visie van websitebeheerders op de structuur en inhoud van websites werd hieraan minder aandacht besteed. Het voorziene budget werd verschoven naar een betere uitwerking van de brochure. De brochure en checklist zijn beschikbaar op de websites van de beide projectpartners.

Ten slotte werd in het projectvoorstel voorzien om informatie over ziekten en plagen via Twitter te verspreiden. De verspreiding van de waarnemings- en waarschuwingsberichten over de witloofmineervlieg en de slawortelluis moest hiervan de ruggengraat worden. De tuinbouwweilingen Belorta en Reo besloten deze informatie echter volledig af te schermen. Hierdoor konden we de witlooftelers niet gemakkelijk motiveren om te starten met een Twitteraccount. De Nationale Proeftuin voor Witloof startte met het twitteraccount NPWitloof en probeert via deze weg zinvolle informatie te verspreiden. Het aantal volgers uit de witloofsector is echter beperkt.

Na de beëindiging van het project wordt de specifieke voorlichting over IPM, zoals deze werd uitgevoerd tijdens het project niet op dezelfde wijze verdergezet. Wel zal de bekomen

informatie verder gebruikt worden om witlooftelers en studenten verder te sensibiliseren. De informatie zal eveneens verwerkt worden in 'actuele berichten' in vaktijdschriften en nieuwsbrieven.

In dit project waren de Nationale Proeftuin voor Witloof en Inagro afdeling witloof partners. Beide partners werken voor verschillende projecten structureel samen, waardoor deze samenwerking ook vlot verliep. De brochure, checklist en presentatie voor de infomomenten werden gemeenschappelijk samengesteld. Tijdens de verschillende infomomenten en demo-audits waren beide partners ook steeds aanwezig, zodat de verspreide informatie goed op elkaar was afgestemd.

De sturing en opvolging van het project gebeurde vanuit een evenwichtig samengestelde projectgroep.

Samenstelling projectgroep: Toeleveringssector, Voorlichting, Technisch Comité NPW, Technisch Comité Inagro, BelOrta, REO, KDT, Boerenbond, Ilvo, UGent, KULeuven, Projectpartner NPW, Projectpartner Inagro en de Vlaamse overheid.

De projectgroepvergaderingen bestonden grotendeels uit twee delen, een informatief gedeelte en een interactief gedeelte. Tijdens het informatief gedeelte gaven de projectpartners over de opzet van het project en de stand van zaken (vb brochure). Door de inbreng van de leden van de projectgroep kwamen er nog enkele accentverschuivingen tot stand in de uitvoering van het project. Vooral bij de bespreking van de inhoud van de brochure was er een zeer relevante inbreng van de projectgroep.

De sturing vanuit en de samenwerking met de Vlaamse overheid verliep vlot. De projectpartners ontvingen feed back over de uitvoering en konden voor informatie terecht bij de betrokken contactpersoon (Marleen Mertens).

De vooropgestelde prestatie-indicatoren van het project werden behaald.

Overzicht van de prestatie-indicatoren

Activiteit	Vooropgestelde prestatie-indicator	Prestatie-indicator	Evaluatie
Brochure		Begrijpbare tekst, aangevuld met verduidelijkende foto's en schema's	Brochure + checklist zijn uitgewerkt
Voorbeeldaudits	30% van doelgroep (hydrotelers)	Totaal: 40 deelnemers	Behaald
Studiedagen	30% van doelgroep (alle	Totaal: 100 deelnemers	Behaald

	witlooftelers)		
Aantal telers bereikt tijdens project	100% van doelgroep		Behaald volgens de inschatting van de projectpartners
Webpagina's		Maand 12 tot 24: 100 unieke bezoekers per maand	Moeilijk om te controleren omwille van gewijzigde strategie
Elektronische berichten	80% van doelgroep	Voornamelijk via W&W systeem van Lava Beperkte belangstelling van doelgroep voor Twitter	Doelgroep bereikt
Artikels in vakpers		2 artikels	Behaald

De belangrijkste factoren waarom het project geslaagd is, zijn:

- *Factoren binnen het project*
 - *Goede samenwerking tussen de partners*
 - *Voldoende interesse van het doelpubliek*
 - *Interesse van en goede samenwerking met de projectgroep*
 - *Geslaagde uitwerking van de brochure en checklist*
- *Omgevingsfactoren*
 - *Verplichte IPM-regelgeving voor landbouwers*
 - *Ruime aandacht voor IPM in de landbouwpers*